

De Gecombineerde Leefstijlinterventie in de gemeente

Denise Smit & Maaïke Heerschop

De Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) is een ketenaanpak die zich richt op duurzame gedragsverandering bij mensen met overgewicht of obesitas. In dit factsheet bespreken we hoe de ketenaanpak GLI op dit moment is ingebed binnen gemeenten.

De ketenaanpak GLI kan grofweg worden opgesplitst in:

1. Toestroom van deelnemers naar de GLI-programma's
2. Uitvoering van de GLI-programma's
3. Doorstroom naar regulier sport- en beweegaanbod na de GLI

We gaan met name in op de laatste twee onderdelen. Wanneer we spreken over (een deel van) 'de ketenaanpak GLI', bedoelen we (een of meerdere van) de drie onderdelen. Wanneer we spreken over 'de GLI', bedoelen we het losse GLI-programma.

De data hebben we verzameld door via het VSG-panel vragen te stellen aan ambtenaren van 131 gemeenten in het voorjaar van 2025.

Neem voor meer informatie contact op met [Denise Smit](#).

Achtergrond

GALA en IZA

Met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt ingezet op een gezond en actief leven voor iedereen. Het GALA geeft verdere invulling aan afspraken in het IZA over regionale samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars. Een voorbeeld hiervan is het inrichten van ketenaanpakken door gemeenten. Per 1 januari 2024 zijn de ketenaanpakken in zoveel mogelijk gemeenten per regio gestart.

Kracht van de ketenaanpak

In het GALA staan vijf ketenaanpakken: Kansrijke Start, Kind naar Gezonder Gewicht, Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI), Sociaal Verwijzen en Valpreventie. Binnen een ketenaanpak werken verschillende partners continu en domeinoverstijgend samen rondom een thema. Om risicogroepen te signaleren, interventies aan te bieden en duurzame verandering te bewerkstelligen. Belangrijk is dat de onderdelen van de ketenaanpak goed op elkaar aansluiten en in verbinding staan: dáárin schuilt ook de meerwaarde van een ketenaanpak.

Aanbieden van erkende GLI-programma's

Negen erkende GLI-programma's

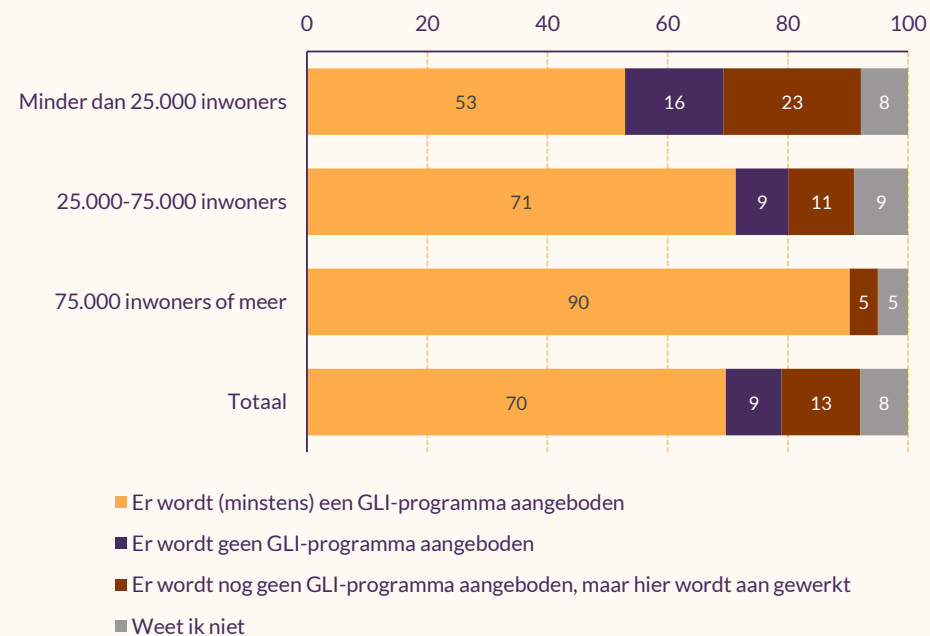
Op dit moment zijn er, inclusief online versies, negen erkende GLI-programma's. Deze worden sinds 2019 vergoed vanuit de basisverzekering. Niet elk programma wordt in elke gemeente aangeboden. Gemeenten kiezen zelf welke van de negen erkende GLI-interventies ze aanbieden.

Veel gemeenten bieden een GLI-programma aan

Sinds de start van het GALA in 2023 en van de ketenaanpakken in 2024 biedt 70 procent van de gemeenten ten minste één van de erkende GLI-programma's aan (figuur 1). Iets minder dan een kwart (22%) doet dit (nog) niet. Grote gemeenten bieden vaker GLI-programma's aan dan kleine gemeenten (90% vs. 53%).

Figuur 1

Aanbod erkende GLI-programma's in gemeenten, naar gemeentegrootte
(in procenten)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, maart/april 2025.

Inzet van de GLI-coördinator

Over de GLI-coördinator

Om de inbedding van de ketenaanpak GLI te bevorderen kan een gemeente een GLI-coördinator aanstellen. Deze wordt gefinancierd vanuit de Brede SPUK-regeling. In deze regeling zijn financiële middelen voor preventietaken gebundeld. De gemeente kan deze inzetten voor de GALA-afspraken.

De GLI-coördinator zorgt bijvoorbeeld voor communicatie met alle betrokkenen, het evalueren van het GLI-aanbod en het contracteren van GLI-aanbieders. In de handreiking voor gemeenten op Loket Gezond Leven wordt het aanstellen van een GLI-coördinator dan ook geadviseerd, om de samenhang en afstemming binnen de keten te versterken.

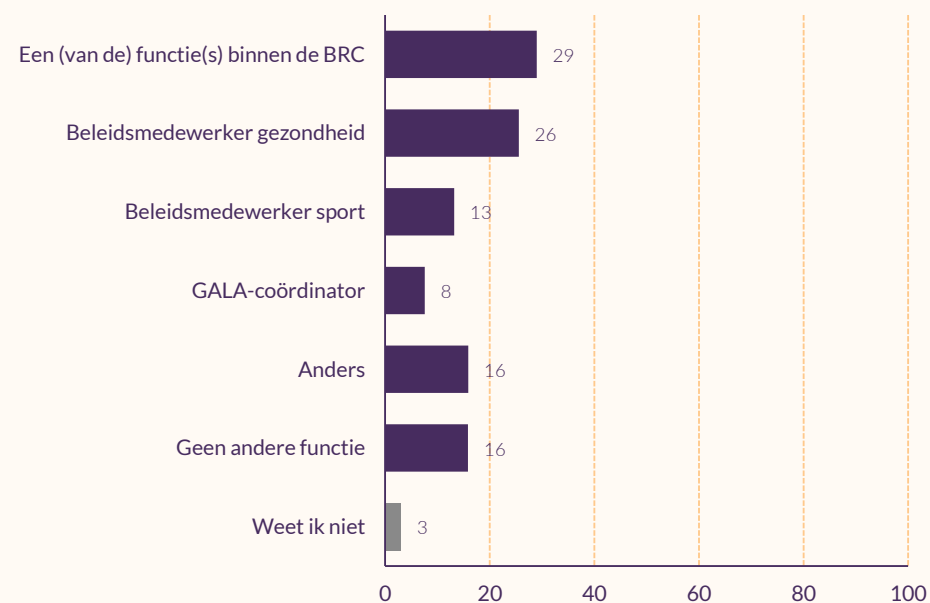
Drie op de vijf gemeenten hebben een GLI-coördinator

Bijna drie op de vijf gemeenten die erkende GLI-programma's aanbieden of daarmee bezig zijn, hebben een GLI-coördinator aangesteld. Vaak heeft deze naast de functie als coördinator ook nog andere functies binnen de gemeente (figuur 2). Binnen de BRC zijn zij meestal beweegcoach (46%, niet in figuur) en/of buurtsportcoach (30%, niet in figuur).

Figuur 2

Andere functies van de GLI-coördinator

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=68)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, maart/april 2025.

Uitvoering van de GLI-programma's

Duidelijk aanspreekpunt nodig

De GLI wordt uitgevoerd door gecertificeerde leefstijlcoaches. Dit kunnen ook diëtisten, fysiotherapeuten of oefentherapeuten zijn. Uit eerder onderzoek bleek dat leefstijlcoaches niet altijd weten wie zij binnen de gemeente moeten benaderen voor vragen of overleg over de GLI, zoals vragen over subsidiemogelijkheden of beleidsontwikkelingen. Het advies aan gemeenten die een GLI aanbieden, was daarom om een duidelijk aanspreekpunt aan te wijzen voor de leefstijlcoaches.

Ruim de helft heeft zo'n aanspreekpunt

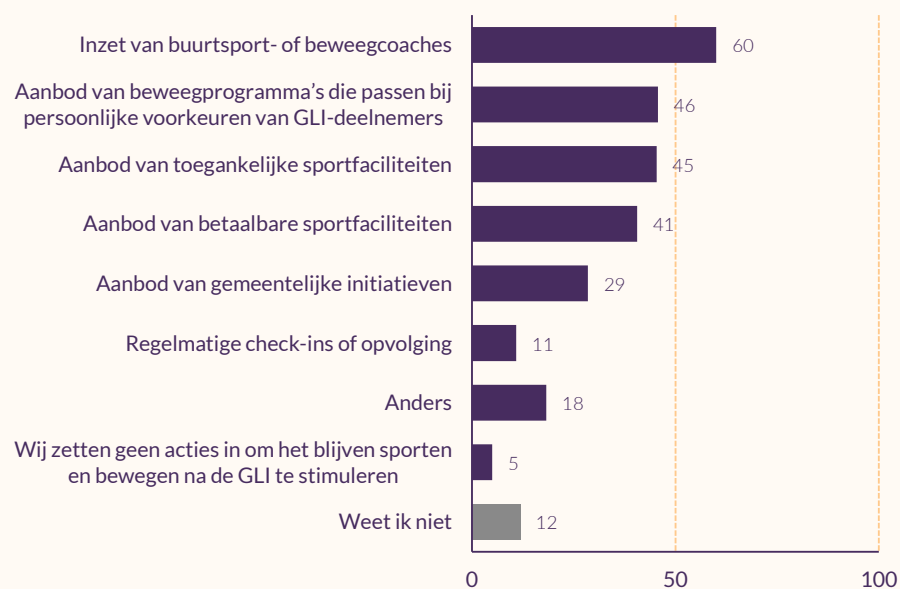
Meer dan 50 procent van de gemeenten die een GLI-programma aanbieden, heeft een aanspreekpunt voor leefstijlcoaches. Bij 40 procent van deze gemeenten is het aanspreekpunt ook de GLI-coördinator. Bij 15 procent is het bijvoorbeeld een beleidsadviseur of buurtsportcoach.

Eén op de vijf gemeenten heeft geen aanspreekpunt voor leefstijlcoaches. De meest voorkomende reden hiervoor is dat er geen medewerker beschikbaar is voor deze rol (22%). Een kleiner deel van de gemeenten zonder aanspreekpunt geeft aan dat hier geen behoefte aan is (12%).

Doorstroom na de GLI

Figuur 3
Hoe stimuleren gemeenten (blijven) bewegen na afloop van de GLI
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=119)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, maart/april 2025.

Gemeente moet voor passend aanbod zorgen

In het GALA staat dat gemeenten moeten zorgen voor laagdrempelig ondersteuningsaanbod om te sporten en bewegen. Vanuit de ketenaanpak GLI heeft de gemeente enerzijds de taak om voor passend aanbod te zorgen, en anderzijds om de toeleiding naar dat aanbod te faciliteren. Zodat de GLI-deelnemers ook na de GLI blijven sporten en bewegen.

Meeste gemeenten zijn hiermee bezig

Bijna alle gemeenten die GLI-programma's aanbieden, geven aan acties uit te voeren om bij te dragen aan de doorstroom naar passend regulier sport- en beweegaanbod na de GLI (figuur 3). Meer dan de helft zet hiervoor de buurtsport- en/of beweegcoaches in. Dit wordt ook geadviseerd in de [handreiking](#) voor de ketenaanpak GLI.

Bij sommige gemeenten is dit onderdeel van de ketenaanpak nog in ontwikkeling. Eén gemeente geeft aan geen specifieke acties in te zetten voor GLI-deelnemers, maar wel voor alle inwoners binnen de gemeente.

Inzet buurtsportcoach en beweegcoach

Om sporten en bewegen na de GLI te stimuleren zetten veel gemeenten de buurtsport- en/of beweegcoaches in. Zij sporten en bewegen bijvoorbeeld met de GLI-deelnemers. Of ze leiden GLI-deelnemers (in samenwerking met de leefstijlcoach) toe naar passend sport- en beweegaanbod.

Taken buurtsport- en beweegcoaches lang niet altijd in beleid

Om de inzet van buurtsport- en beweegcoaches te borgen, kan het helpen om hun concrete taken binnen de ketenaanpak GLI vast te leggen in het beleid. Hoewel 60 procent van de gemeenten aangeeft de buurtsport- en/of beweegcoach in te zetten (figuur 3), blijkt dat bijna twee op de drie gemeenten de taken van de buurtsport- en beweegcoach niet vastleggen in het beleid.

De taken voor buurtsport- en beweegcoaches die het meest worden vastgelegd in beleid, zijn het verzorgen van beweeglessen en het begeleiden van deelnemers naar sport- en beweegaanbod. Het verschilt per gemeente hoe concreet deze taken zijn uitgewerkt.

Beweeglessen

Het organiseren van beweeglessen voor GLI-deelnemers, om doorstroom naar passend, regulier sportaanbod te stimuleren, is een taak die vaak is vastgelegd voor zowel buurtsport- als beweegcoaches. Soms wordt deze taak direct gekoppeld aan het GLI-programma:

‘Zij bieden een beweegprogramma aan dat gekoppeld is aan het programma Cool. Dit programma loopt momenteel 3 jaar, maar de voortgang is nog onzeker.’

- Gemeenteamtbtenaar (grote gemeente)

Deelnemers naar aanbod begeleiden

Een andere taak van zowel de buurtsport- als beweegcoaches is het begeleiden van deelnemers naar sport- en beweegaanbod. Dit doen zij bijvoorbeeld door deelnemers (tijdens GLI-bijeenkomsten) te informeren over het aanbod of door hen door te verwijzen. Soms nemen ze de deelnemers mee naar sport- en beweegaanbieders.

Belemmeringen

Het inbedden van ketenaanpakken is een complexe taak vanwege de betrokkenheid en samenwerking van veel verschillende partijen in verschillende domeinen, zoals zorg, welzijn en sport.

Vooraf belemmeringen bij doorstroom na GLI

Gemeenten geven aan dat zij met name uitdagingen ervaren in het laatste deel van de ketenaanpak: de doorstroom naar passend regulier sport- en beweegaanbod na de GLI. Zowel het creëren van laagdrempelig aanbod als de doorstroom naar dat aanbod blijkt lastig.

Maar ook in andere onderdelen van de ketenaanpak ervaren ze uitdagingen. Bijvoorbeeld dat het lastig is om geschoolde aanbieders te vinden. Met name omdat het aanbieden van een GLI-programma financieel niet aantrekkelijk voor hen is. Ook het bereiken van de doelgroep die in aanmerking komt voor de GLI-programma's vormt een uitdaging voor veel gemeenten:

'Het vinden en activeren van kwetsbare inwoners is lastig.'

- Gemeenteambtenaar (middelgrote gemeente)

Moeizame samenwerking binnen en buiten de gemeente

Hoewel samenwerking de kern van de ketenaanpak is, blijkt het ook een grote uitdaging. Gemeenten noemen wisselende functies en moeizame samenwerking over domeinen heen als uitdagingen voor samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie.

Buiten de gemeentelijke organisatie vinden ze samenwerken met huisartsen en verenigingen vaak lastig. Huisartsen spelen een rol in het signaleren en doorverwijzen van deelnemers naar de GLI. Verenigingen spelen een rol in de doorstroom naar structureel sport- en beweegaanbod na de GLI. Beide zijn dus een belangrijke schakel in de ketenaanpak GLI. Moeizame samenwerking is dan ook een belangrijke belemmering.

Beperkte middelen vormen ook belemmering

Ook de beperkte middelen binnen de gemeente, zowel financiële middelen als capaciteit, belemmeren het inbedden van de ketenaanpak GLI. De beperkte financiële middelen maken het onder andere lastig om voldoende passend aanbod te creëren. Het eindigen van financiële steun vanuit het Rijk baart gemeenten zorgen.

'Het is vaak lastig om verschillende partijen (zoals zorg, welzijn en sport) goed te laten samenwerken, structurele financiering te waarborgen en de juiste doelgroep effectief te bereiken.'

- Gemeenteambtenaar (kleine gemeente)

Conclusies en aanbevelingen

Ketenaanpak GLI in sommige gemeenten nog in ontwikkeling

70 procent van de gemeenten biedt een of meerdere erkende GLI-programma's aan. Maar de ketenaanpak GLI is meer dan alleen het aanbieden van een erkend GLI-programma. De ketenaanpak draait namelijk om verbinding, tussen domeinen, partners en onderdelen. Van toestroom naar de GLI-programma's tot en met doorstroom naar regulier sport- en beweegaanbod.

Hoewel het aanbieden van de GLI-programma's, een losse schakel in de ketenaanpak, dus wel redelijk vaak lukt, spelen er rondom het inbedden van de ketenaanpak GLI nog veel uitdagingen.

Uitdagingen voor toestroom en doorstroom

Deze uitdagingen voor de gemeenten liggen enerzijds bij de toestroom naar de GLI. Het vinden van de doelgroep die in aanmerking komt voor de GLI blijkt lastig, maar ook de GLI-aanbieders zijn soms schaars.

Anderzijds zijn er uitdagingen rondom de doorstroom naar passend sport- en beweegaanbod na de GLI. Met name door een gebrek aan financiële middelen en capaciteit is het lastig om laagdrempelig aanbod te creëren.

GLI-coördinator aanstellen helpt

Een GLI-coördinator aanstellen draagt mogelijk bij aan de inbedding van de ketenaanpak. Deze bevordert en onderhoudt de afstemming en communicatie tussen betrokken partijen. De dubbelrol die veel coördinatoren hebben, kan bijdragen aan een domeinoverstijgende samenwerking.

Leg taken buurtsport- en beweegcoaches vast in beleid

Om de inzet van buurtsport- en beweegcoaches te borgen, is het belangrijk hun taken vast te leggen in beleid. Zij zijn namelijk een belangrijke schakel tussen een GLI-programma en regulier sporten en bewegen. Hun beweeglessen kunnen bijvoorbeeld de doorstroom verbeteren, zeker wanneer die plaatsvinden bij sportaanbieders. Dit verlaagt mogelijk ook de drempel om daar te gaan sporten en versterkt de verbinding met de aanbieders.

Goede samenwerking is cruciaal

Vanwege beperkte budgetten en capaciteit is samenwerking cruciaal. Aansluiten bij andere ketenaanpakken, zoals valpreventie, biedt kansen. Door gezamenlijke knelpunten, zoals de doorstroom naar sport- en beweegaanbod, breder aan te pakken, kunnen oplossingen grootschaliger, efficiënter en met meer impact worden gerealiseerd.

Contact

Denise Smit

d.smit@mulierinstituut.nl

Maike Heerschop

m.heerschop@mulierinstituut.nl